

För alla

läkare

Om

**läkarutbildningens
kvalitet**

Grundutbildningsenkät 2018

**Sveriges
läkarförbund**

Den medicinska professionens organisation

INNEHÅLL

Inledning	4
Metod	6
Urval och svarsfrekvens.....	6
Enkätutformning.....	6
Resultat	8
Att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd.....	8
Att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd	9
Att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete	10
Att kommunicera och förmedla relevant information till patienter och anhöriga	11
Att hantera emotionellt svåra patientsituationer	12
Att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet.....	13
Att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet	14
Att söka och kritiskt värdera information	15
Att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet.....	16
Att bedriva förbättringsarbete i sjukvården.....	17
Att bedriva forskning	18
Att arbeta som läkare	19
Kvaliteten på den kliniska handledningen	20
Kvaliteten på kunskapskontrollerna.....	21
Hur långt ifrån en perfekt utbildning	22
Negativ särbehandling	23
Analys och slutsatser	24
Kvaliteten på den kliniska handledningen	24
Kvaliteten på kunskapskontrollerna.....	25
Hur långt ifrån en perfekt utbildning	26
Negativ särbehandling	26
Referenser	29
Bilagor	30

Författare:

Sofia Rydgren Stale, andre vice ordförande i Sveriges läkarförbund och ordförande i förbundets utbildnings- och forskningsråd

Hampus Carlson, utredare

Stockholm mars 2019

Inledning

Sveriges Läkarförbund arbetar kontinuerligt med förbättring av läkarutbildningen och studenternas situation. Läkarutbildningen utgör en viktig del i dagens och framtidens hälso- och sjukvård. En kontinuerlig utveckling av utbildningssystemet är nödvändig för att Sverige även i fortsättningen ska förse hälso- och sjukvården med läkare av hög internationell klass och för att driva den medicinska utvecklingen framåt. För att utbildningen ska hålla hög kvalitet krävs det goda förutsättningar att bedriva utbildning - det behöver finnas tid avsatt för utbildningsaktiviteter och handledning för studenter, utbildningsläkare, handledare och utbildningsansvariga.

Läkarnas grundutbildning omfattar 330 högskolepoäng (5½ år) och leder fram till läkarexamen. Antagning sker höst och vår vid universiteten i Göteborg, Linköping, Lund/Malmö, Umeå, Uppsala, Örebro och vid Karolinska Institutet i Stockholm. De övergripande målen för läkarnas grundutbildning regleras i högskoleförordningen och respektive lärosäte bestämmer utbildningens innehåll. Läroplanerna för läkarutbildningen ser därför olika ut på universiteten och det är svårt att byta lärosäte under utbildningens gång. Det är därför viktigt att mäta kvaliteten på utbildningarna utifrån studenternas erfarenheter och kunna urskilja och jämföra utvecklingsområden för och emellan lärosätena.

Universitetskanslersämbetet genomförde 2014 en granskning av kvaliteten på de utbildningar som leder till läkarexamen. I undersökningen ingick Göteborgs universitet, Karolinska institutet, Linköpings universitet, Lund universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Örebro universitet ingick inte i granskningen då läkarutbildningen nyligen inrättats på universitetet. Göteborg, Umeå och Uppsala universitet fick omdömet "bristande kvalitet" på grund av brister i ett av examensmålen. De övriga tre läkarutbildningarna i Linköping, Lund och på Karolinska fick omdömet "hög kvalitet". Ingen utbildning lyckades få det högsta omdömet "mycket hög kvalitet". Samtliga universitet som fått lägsta omdöme uppvisade brister i examensmålet: "förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper såväl inom hälso- och sjukvården som inom vård och omsorg". De läkarutbildningar som fick omdömet "bristande kvalitet" fick ett år på sig att åtgärda bristerna för att inte förlora examenstillståndet (Universitetskanslersämbetet, 2014).

För Läkarförbundet och dess utbildnings- och forskningsråd, är de nyutexaminerade läkarnas åsikter om utbildningens kvalitet ett viktigt underlag i det utbildningspolitiska arbetet. Tidigare studenters åsikter innehåller viktig information om utbildningen och dess kvalitet, som med fördel kan användas för att utveckla och förbättra grundutbildningen på universiteten runt om i landet. Grundutbildningen ska ge studenten goda förutsättningar att i framtiden arbeta som läkare. Det är därför av högsta vikt att mäta kvaliteten på utbildningarna utifrån studenternas perspektiv och kunskaper. Läkarförbundet hoppas på att resultaten i denna undersökning kan bidra till att fakulteterna utvecklar läkarutbildningen och förbättrar dess kvalitet.

Läkarförbundet har även tidigare granskat läkarutbildningarnas utbildningskvalitet. Vid både 2013, 2014 och 2016 års enkätundersökningar visade resultaten att det finns områden inom den svenska läkarutbildningen som inte fungerar tillfredställande och som är i behov av förbättringsarbete. Studenternas åsikter utgör en viktig del i framtida förbättringsarbete och såväl de negativa som de positiva åsikterna om utbildningskvaliteten bör beaktas.

Syftet med årets undersökning är precis som tidigare undersökningar - att granska kvaliteten på läkarnas grundutbildning för att lyfta potentiella utvecklingsområden.

Metod

Läkarförbundet har under hösten 2018 genomfört en webbaserad enkätundersökning om utbildningskvaliteten på Sveriges läkarutbildningar. Webbenkäten påbörjades 2018-10-15, och efter tre påminnelser stängdes enkäten 2018-11-12. Enkäten har skickats till de som erhållit läkarexamen under perioden 2018-01-01 - 2018-08-30 från något av de svenska universitet som erbjuder läkarutbildning, och som är medlemmar i Sveriges Läkarförbund. Vid tidigare undersökningar har Läkarförbundet fått tillgång till lärosätenas examenslistor, men det är inte längre möjligt sedan dataskyddsförordningen, GDPR, trädde ikraft 2018. I år har enkäten enbart skickats till de medlemmar där uppgiften om examenstidpunkt finns tillgänglig i vårt medlemsregister och således är årets undersökning inte en totalundersökning. Detta bör tas i beaktande vid eventuella analyser av resultaten.

Med utgångspunkt i examensmålen är förhoppningen att resultaten av denna enkätundersökning ska leda till att universiteten utvecklar och förbättrar sig på de områden där studenterna uttrycker att det finns kvalitetsbrister. Resultaten av denna enkät kan också användas för att urskilja vilka lärosäten som lyckats extra bra och som andra lärosäten kan ta lärdom av.

Urval och svarsfrekvens

Som tidigare nämnt har vi inte haft möjlighet att inhämta examenslistor från lärosätena, detta på grund av GDPR. Mejladressuppgifter har istället hämtats från Läkarförbundets medlemsregister. Enligt våra uppgifter i medlemsregistret var det totalt 415 medlemmar som erhöll läkarexamen mellan 2018-01-01 - 2018-08-30 från något av de svenska universiteten som erbjuder läkarutbildning. En webbenkät skickades ut till samtliga 415 respondenter den 15 oktober 2018. Totalt har 196 respondenter fullföljt enkäten och den totala svarsfrekvensen uppgår till 47,22 %. Vi har tyvärr inte möjlighet att redovisa svarsfrekvensen för respektive lärosäte då vi saknar uppgifter om vid vilket universitet de icke-svarande respondenterna erhöll läkarexamen.

Det är endast nio svarande från Örebro universitet. På grund av det låga antalet svarande har vi valt att inte analysera svaren från respondenterna som studerat vid Örebro universitet. Vi kommer däremot att presentera resultaten, med resultaten från övriga lärosäten, i diagram.

Följande vedertagna förkortningar används genomgående i denna rapport: Göteborgs Universitet (GU), Karolinska Institutet (KI), Linköpings Universitet (LiU), Lunds universitet (LU), Umeå universitet (UmU) Uppsala Universitet (UU), Örebro universitet (ÖU).

Enkätutformning

Frågorna i enkäten bygger i stor utsträckning på de examensmål som gäller för läkarutbildningen, men även tidigare enkäter som inom området har utgjort en viktig grund när frågorna konstruerats. Detta gäller särskilt Läkarförbundets äldre arbetsmarknads- och grundutbildningsenkät, en alumnenkät till tidigare läkarstudenter som de medicinska

fakulteterna genomförde gemensamt hösten 2008 samt den alumnbarometer som den medicinska fakulteten vid Lunds universitet genomförde 2011.

Med utgångspunkt i examensmålen har frågor ställts om hur goda förutsättningar utbildningen givit dem inom ett antal centrala områden för utbildningen, samt frågor om hur goda förutsättningar läkarutbildningen sammantaget har givit dem för att arbeta som läkare. Fråga 9, 10, 11 och 12 kopplar inte på samma sätt som övriga frågor ihop med hur väl utbildningen förberett de enskilda individerna för framtida arbete som läkare. Här frågar vi istället efter kvaliteten i genomförandet av utbildningen samt om man har upplevt negativ särbehandling av lärare eller handledare. Eftersom respondenterna här bedömer lärosätens arbete utan direkt koppling till sin egen kompetens kan man förvänta sig att svaren blir något mer negativa än för övriga frågor. Svartalternativen på samtliga frågor, med undantag för fråga 9 och 12, går från 1–6 där 1 är mycket låg grad och 6 mycket hög grad, eller från 1–6 där 1 är mycket låg kvalitet och 6 mycket hög kvalitet. På fråga 9, 10, 11 och 12 har respondenterna fått möjlighet att lämna kommentarer i fritext.

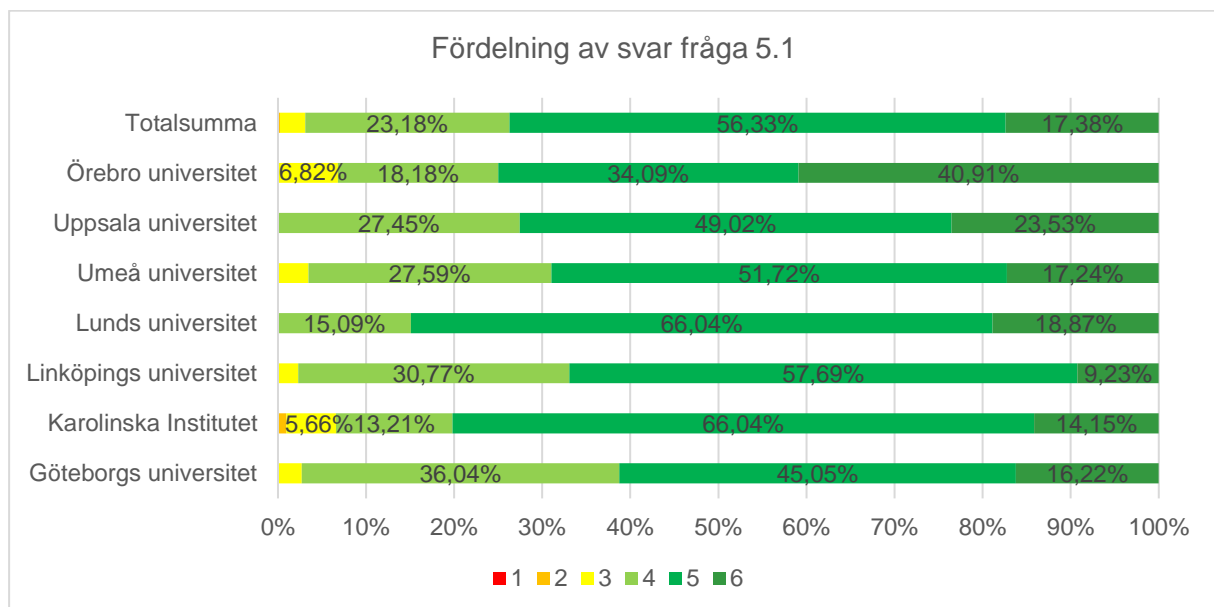
Fråga 9 mäter kvaliteten på den kliniska handledningen och respondenterna har ombetts ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet. Fråga 12 skiljer sig också från övriga frågor då den efterfrågar om respondenten under studietiden upplevt sig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning. Svartalternativen är de sju diskrimineringsgrunderna som omfattas av diskrimineringslagen (2008:567).

Resultat

I detta kapitel presenteras en sammanställning av samtliga resultat. Resultaten från varje fråga i enkäten redovisas i diagram där svarsalternativen löper från 1 till 6, med undantag för fråga 9 och 12. För att kunna se hur universiteten har utvecklats inom de olika områdena redovisas även medelvärde över tid där 2018 års medelvärden jämförs med resultaten från 2013, 2014 och 2016 års rapporter. Diagrammen följs av en kort kommentar kring resultaten på varje fråga. En mer utförlig sammanställning och analys av resultaten görs sedan separat i kapitel "Analys och slutsatser".

Att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd

Fråga 5.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att diagnostisera och behandla vanligt förekommande tillstånd?

Tabell 2: Medelvärden fråga 5.1

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,62	4,71	4,64	5	4,7	4,86	4,8	4,75
2016	4,84	4,68	5	4,7	4,97	4,61	5,59	4,82
2014	4,82	4,8	4,88	4,6	4,65	4,81	-	4,75
2013	4,56	4,53	4,57	4,7	4,62	4,7	-	4,61

Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa fördjupad förmåga att självständigt diagnostisera de vanligaste sjukdomstillstånden hos patienter och i samverkan

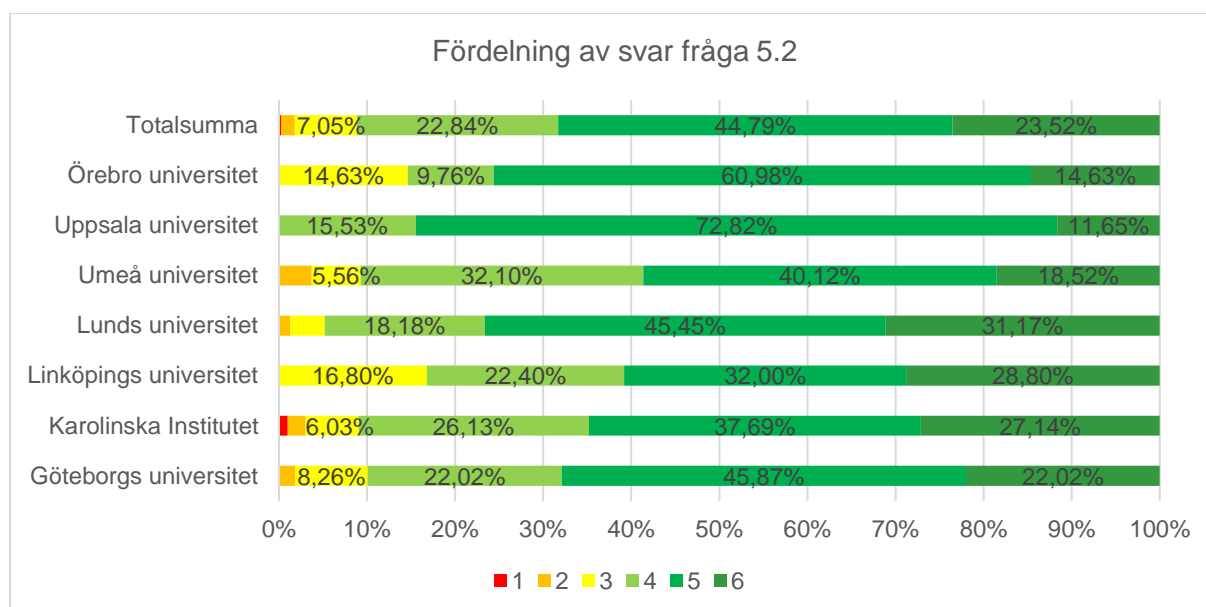

med patienten behandla dessa” och den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om att ”Primärt handlägga vanliga sjukdomar”.

Sammantaget har 92% valt något av de tre positiva svarsalternativen på den 6-gradiga skalan. Detta innebär att en stor andel av de tillfrågade studenter som erhållit läkarexamen under 2018, i hög grad upplever att de har de förutsättningar som behövs för att behandla och diagnostisera vanligt förekommande tillstånd och sjukdomar.

Att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd

Fråga 5.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd?

Tabell 3: Medelvärden fråga 5.2

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,54	4,42	4,46	4,81	4,38	4,9	4,5	4,56
2016	4,76	4,67	4,82	4,25	4,63	4,61	4,75	4,66
2014	4,34	4,58	4,43	4	4,05	4,93	-	4,38
2013	4,19	4,41	4,21	4,14	3,93	4,68	-	4,27

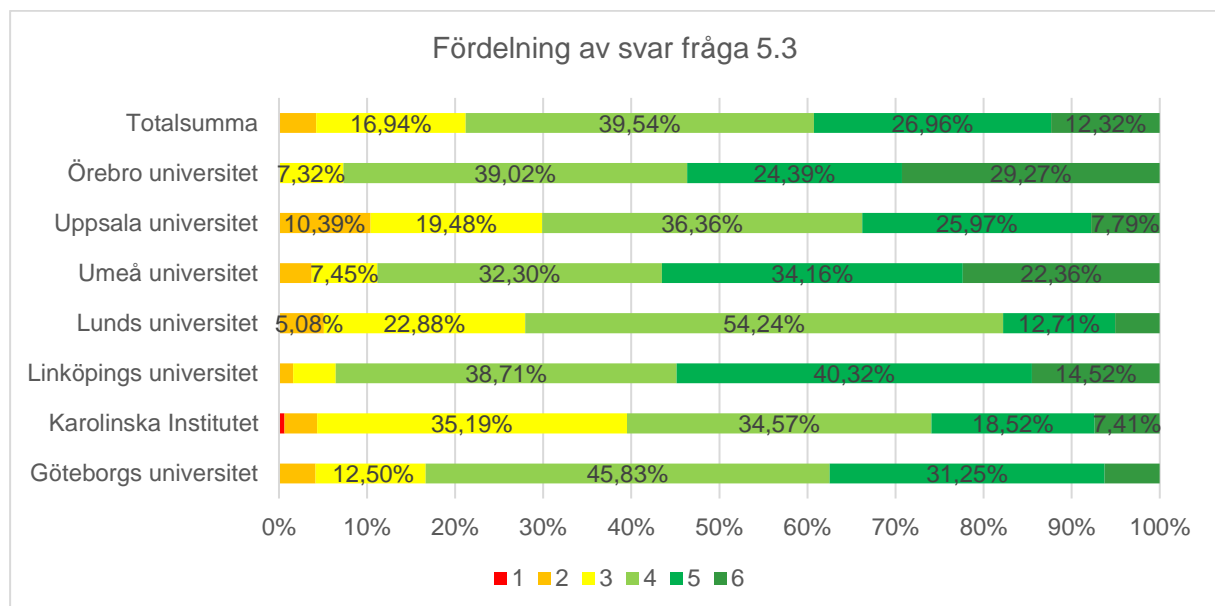
Frågeformuleringen ligger nära ett av de examensmål som föreslås i Läkarutbildningsutredningens slutbetänkande: ”visa förmåga att självständigt diagnosticera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd” (SOU: 2013:15, s.41). Målet finns även med i den reviderade examensmålbeskrivningen som träder ikraft 1 juli 2019. Bestämmelserna och den

nya examensmålbeskrivningen ska dock tillämpas från och med juni 2021. Det finns inte något tydligt mål på detta område i nuvarande examensordningen.

Sammantaget har 91 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. Minst andel positiva svar har Linköpings universitet med 81 %, vilket fortfarande bör anses vara ett positivt resultat.

Att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Fråga 5.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete?

Tabell 4: Medelvärden fråga 5.3

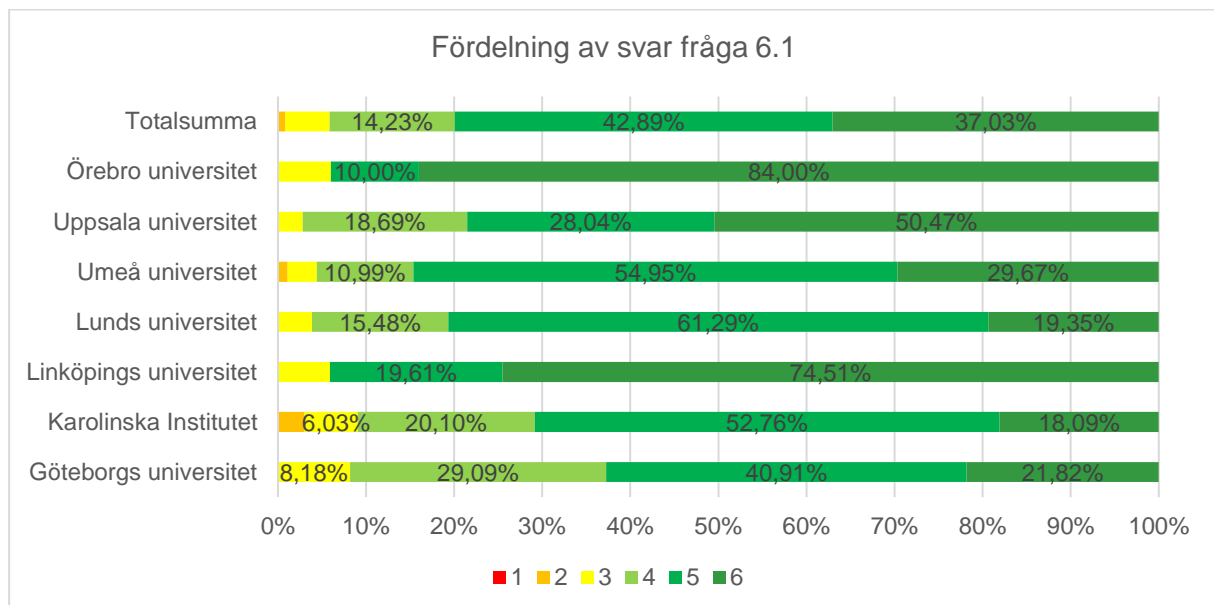
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4	3,6	4,43	3,69	4,35	3,6	4,5	3,98
2016	3,97	3,89	4,82	3,92	4,02	3,7	5,35	4,08
2014	4,03	4,08	4,59	3,76	4,35	3,77	-	4,1
2013	3,84	3,82	4,44	3,79	3,82	3,6	-	3,86

Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa förmåga att initiera och genomföra hälsofrämjande och förebyggande arbete inom hälso- och sjukvården för såväl enskilda som grupper av patienter. I alumnbarometern från Lund förekommer den i liknande utformning: "Medverka i förebyggande arbete i vården".

Sammantaget har 79 % av de svarande valt något av de tre positiva svarsalternativen. Linköpings universitet och Umeå universitet har utmärkande bra resultat. 94 % från Linköping och 88 % från Umeå har valt något av de tre positiva svarsalternativen. KI har lägst andel positiva svar med 61 %.

Att kommunicera och förmedla relevant information till patienter och anhöriga

Fråga 6.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att kommunicera med och förmedla relevant information till patienter och anhöriga?

Tabell 5: Medelvärden fråga 6.1

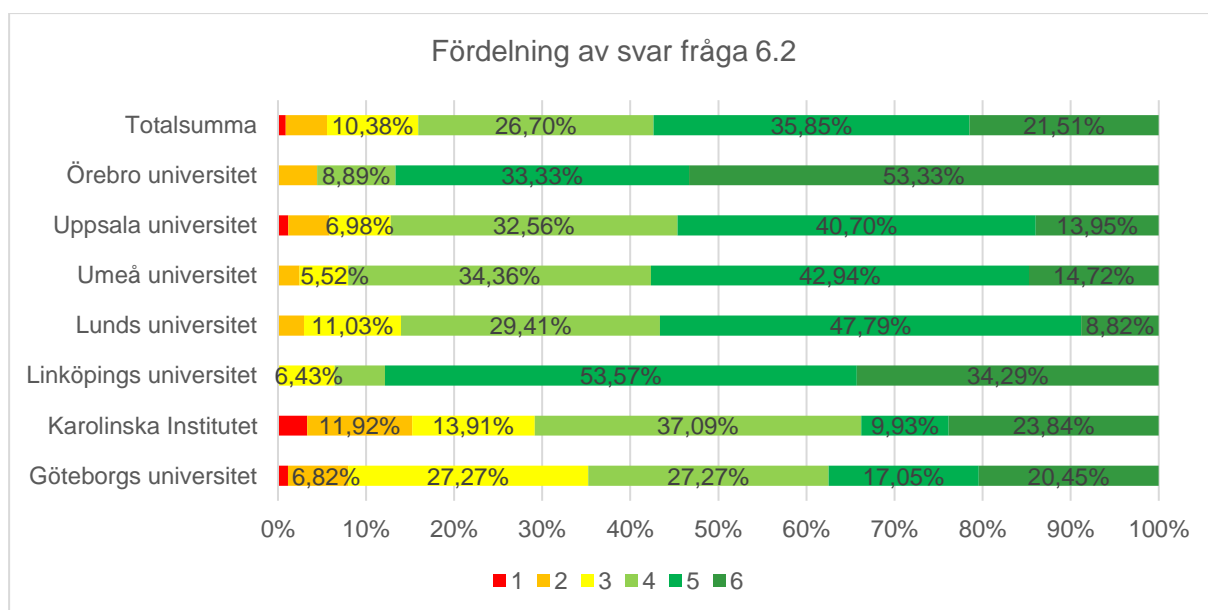
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,58	4,52	5,45	4,84	4,92	5,1	5,5	4,9
2016	4,81	4,81	5,7	5	5,15	4,91	5,76	5,06
2014	4,79	4,84	5,38	4,71	5,04	4,94	-	4,94
2013	4,78	4,61	5,31	4,71	4,94	4,68	-	4,82

Frågeformuleringen ligger nära den fakultetsövergripande alumnenkätens frågor om "att kommunicera med samt förmedla relevant information till patienter" och "att kommunicera med samt förmedla relevant information till anhöriga" samt frågan om att "förklara för patienter och anhöriga" i alumnbarometern från Lund.

Sammantaget har 94 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. Lunds universitet har det mest positiva resultat då 97 % uppgett något av de positiva svarsalternativen, men skillnaden mellan lärosätena är marginell.

Att hantera emotionellt svåra patientsituationer

Fråga 6.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att hantera emotionellt svåra patientsituationer?

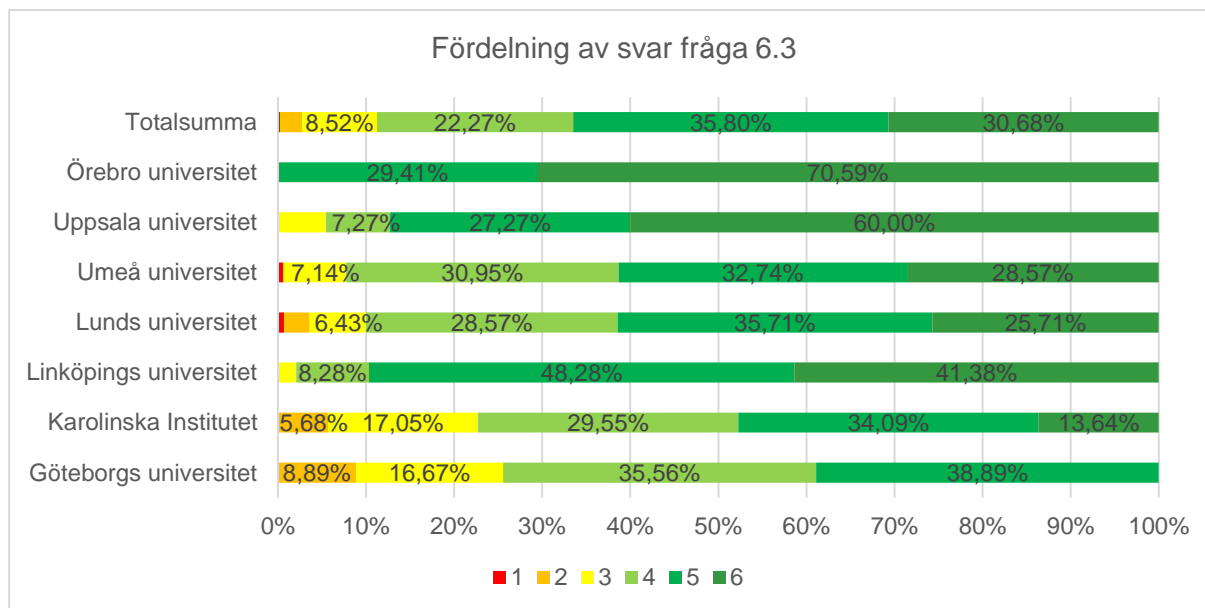
Tabell 6: Medelvärde fråga 6.2

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	3,6	3,43	5	4,25	4,41	4,1	5	4,15
2016	4,03	4,04	5	4,33	4,78	3,94	4,94	4,35
2014	3,86	4,07	4,63	3,87	4,75	3,9	-	4,17
2013	3,99	3,81	4,72	3,76	4,65	4,01	-	4,13

Frågeformuleringen ligger nära den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om "att handskas med emotionellt svåra patientsituationer (till exempel att ge svåra besked)". Sammantaget har 84 % valt något av de positiva svarsalternativen. Linköpings universitet sticker ut med 94 % andel positiva svar. Minst andel positiva svar har Karolinska Institutet och Göteborgs universitet med 71 % respektive 64 % andel positiva svar.

Att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet

Fråga 6.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet?

Tabell 7: Medelvärden fråga 6.3

	GU	KI	LIU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	3,75	4	5,18	4,37	4,54	5,24	5,66	4,51
2016	3,69	4,02	5,33	4,52	4,4	3,75	5,65	4,32
2014	3,79	4,22	5	4,18	3,83	3,87	-	4,17
2013	3,83	4,01	4,94	4,08	3,82	3,83	-	4,06

Frågeformuleringen ligger nära examensordningens mål "visa förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper såväl inom hälso- och sjukvården som inom vård och omsorg".

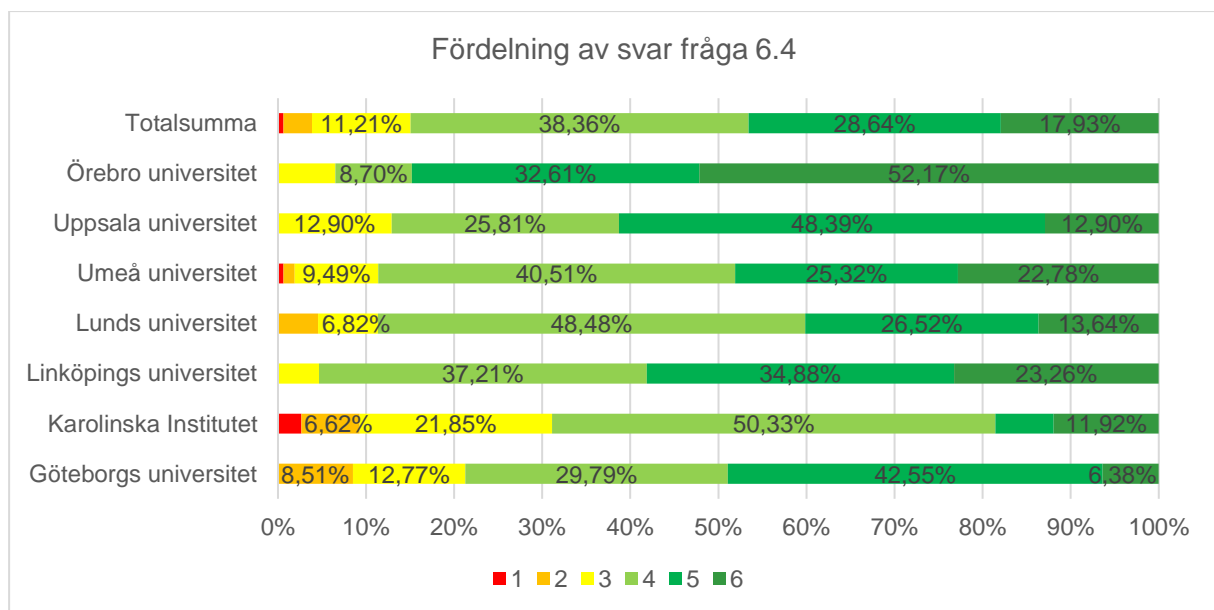
Sammantaget har 89 % valt något av de positiva svarsalternativen. Det är en positiv trend då 73 % vid 2016 års undersökning valde något av de positiva svarsalternativen. Linköpings universitet har högst andel positiva svar med 97 %.

Tre lärosäten (GU, UmU och UU) underkändes 2014 i Universitetskaslerämbetets utvärdering av läkarutbildningen på just detta examensmål. Göteborgs universitet har 75 % andel positiva svar, vilket är lägst av de sju lärosäten. Umeå universitet har 93 % andel positiva svar och visar en positiv trend sedan 2014. Uppsala universitet har 94 % andel positiva svar och har en

positiv trend då man vid 2016 års undersökning hade 61 % andel positiva svar. Hela 60 % från Uppsala universitet uppger att läkarutbildningen, i mycket hög grad, har gett dem goda förutsättningar för att samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet.

Att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet

Fråga 6.4: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet?

Tabell 8: Medelvärden fråga 6.4

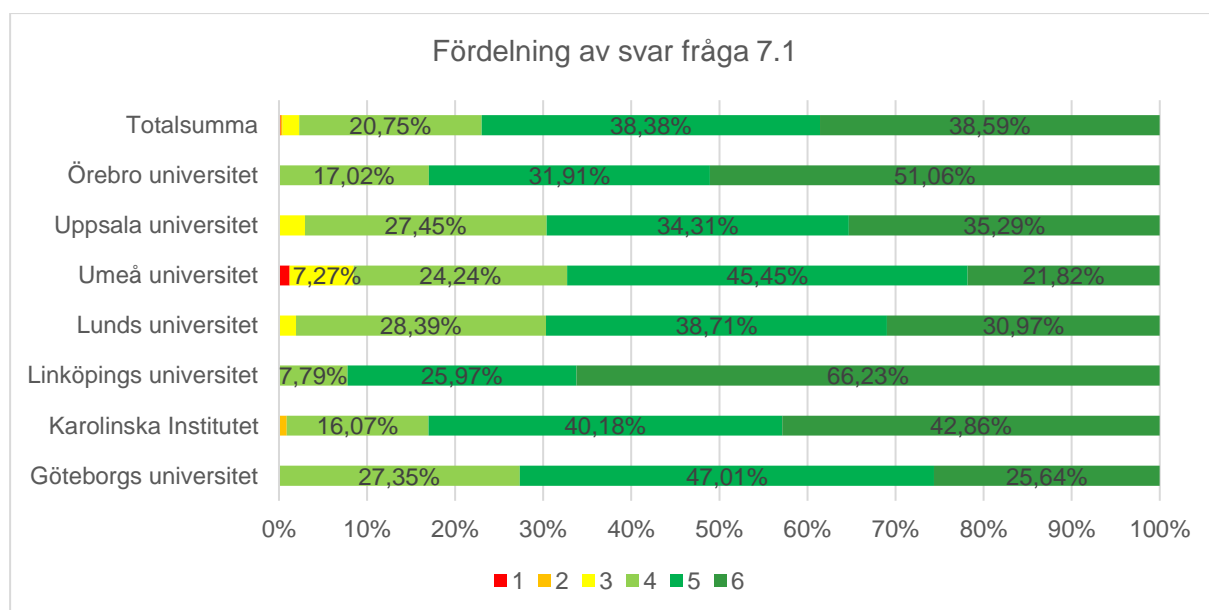
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	3,92	3,43	4,61	4,12	4,27	4,43	5,11	4,12
2016	3,79	3,46	4,6	4,11	4,38	3,83	5,12	4,03
2014	3,72	3,71	4,2	3,77	4,05	4,05	-	3,9
2013	3,71	3,54	4,06	3,63	3,72	3,84	-	3,75

Det finns inget mål kring ledarskap i examensmålen för läkarexamen, vilket i sig är anmärkningsvärt. Den fakultetsövergripande alumnenkäten har en fråga om "att arbeta i och leda ett sjukvårdsteam", medan vi har valt att ha separata frågor om samarbete med andra yrkesgrupper respektive ledarskap.

Sammantaget har 85 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. Linköpings universitet har den högsta andelen positiva svar med 95 %. Karolinska institutet och Göteborgs universitet har minst andel positiva svar med 69 % respektive 79 %.

Att söka och kritiskt värdera information

Fråga 7.1: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att söka och kritiskt värdera information?

Tabell 9: Medelvärden fråga 7.1

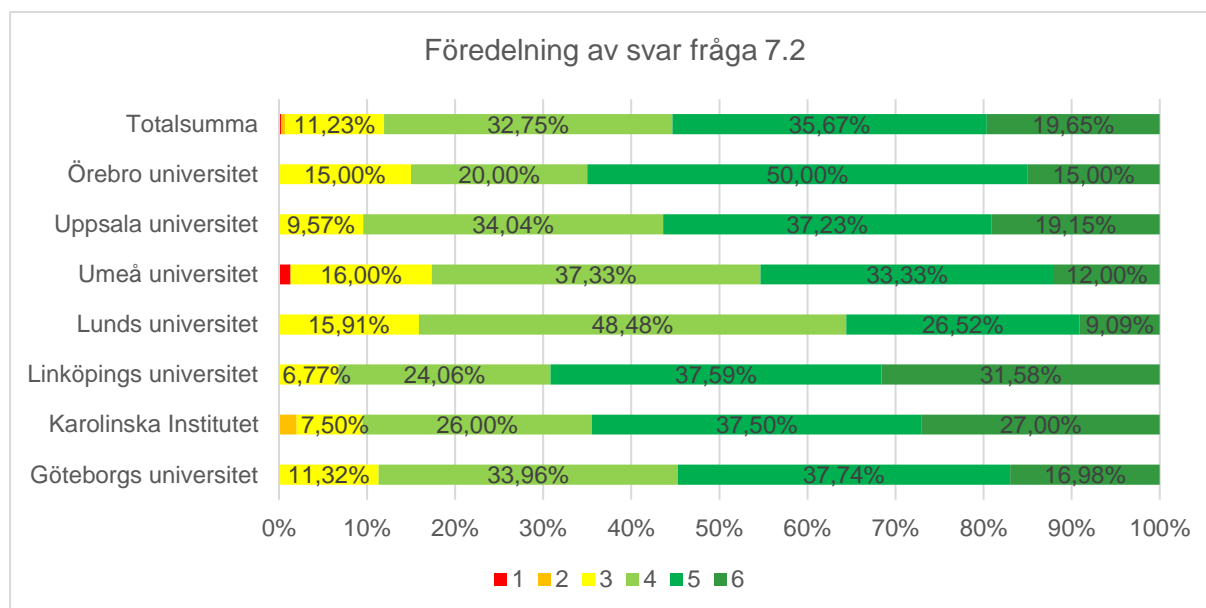
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,87	5,1	5,5	4,84	4,46	4,86	5,22	4,94
2016	4,84	5,11	5,39	4,77	4,65	4,5	5,65	4,91
2014	4,74	5,12	5,54	4,85	4,89	4,76	-	5
2013	4,88	4,86	5,25	4,89	4,79	4,32	-	4,81

Frågeformuleringen har kopplingar till det generella målet för högre utbildning "förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå" och ligger mycket nära den fakultetsövergripande alumnenkätens fråga om att "söka och kritiskt värdera information".

Sammantaget har 98 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. Linköpings universitet och Göteborgs universitet har den högsta andelen positiva svar där samtliga svarande har uppgett något av de positiva svarsalternativen.

Att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet

Fråga 7.2: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet?

Tabell 9: Medelvärden fråga 7.2

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,42	4,54	4,75	4,12	4	4,48	4,44	4,38
2016	4,48	4,72	4,7	4,39	4,32	4,13	5,29	4,5
2014	4,21	4,64	4,9	4,25	4,4	4,3	-	4,47
2013	4,3	4,27	4,72	4,35	4,37	3,9	-	4,25

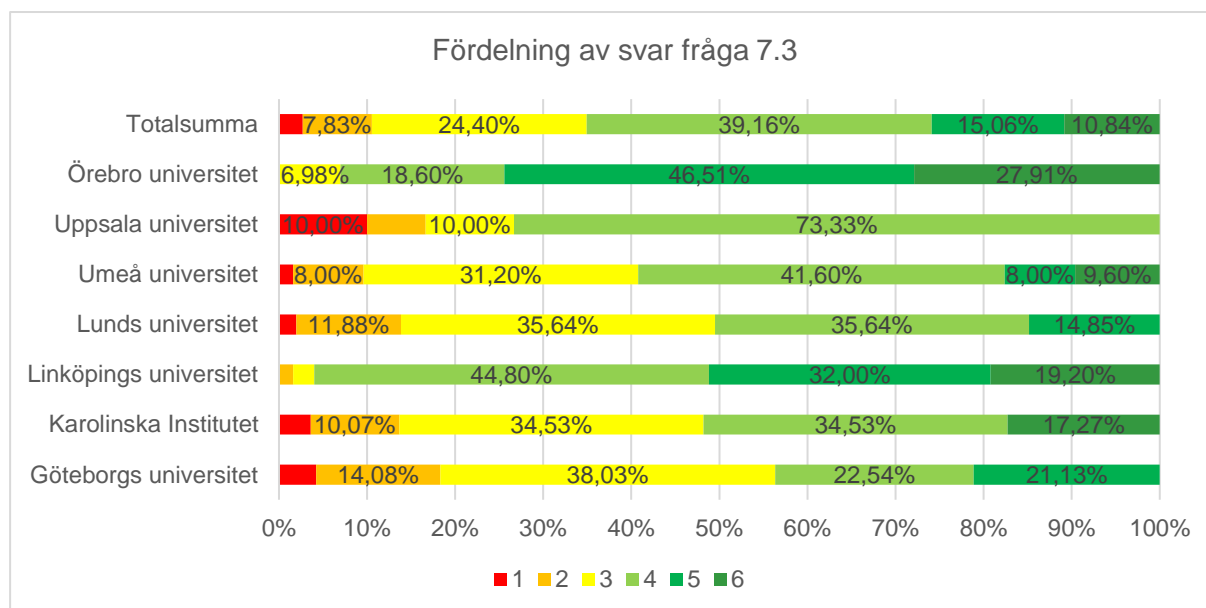
Frågeformuleringen anknyter till examensordningens generella mål "visa förmåga att följa kunskapsutvecklingen" och till läkarutbildningens mål "visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens".

Sammantaget har 88 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen. Linköpings universitet har den högsta andelen positiva svar där 94 % uppgett något av de positiva svarsalternativen. Umeå universitet och Lunds universitet har minst andel positiva svar med 82 % respektive 84 %.

Att bedriva förbättringsarbete i sjukvården

Fråga 7.3: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete inom sjukvården?

Tabell 11: Medelvärden fråga 7.3

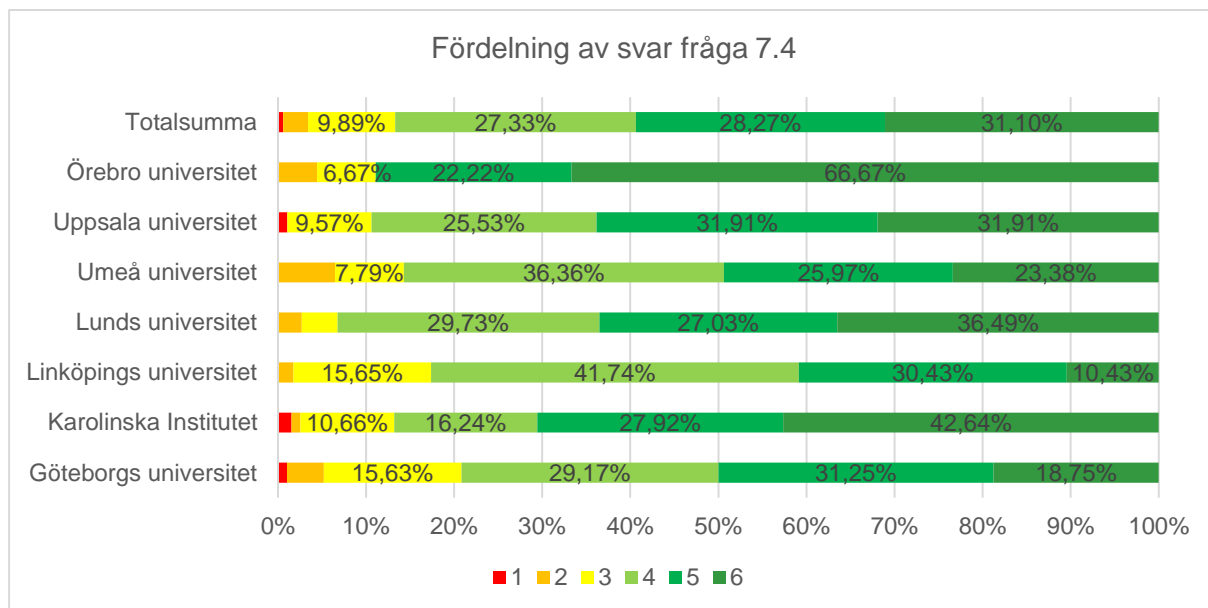
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	2,9	3,16	4,45	3,16	3,38	2,86	4,77	3,4
2016	3,35	3,24	4,46	3,11	3,3	3,16	5,06	3,47
2014	3,22	3,45	4,18	3,23	3,21	3,46	-	3,46
2013	3,23	3,08	4,21	3,29	3,03	3	-	3,27

Kommentar: Frågeformuleringen anknyter till examensordningens mål "visa fördjupad förmåga att initiera, medverka i och genomföra förbättringsarbete samt utvärdera medicinsk behandlingsverksamhet."

Med undantag för Linköpings universitet så har samtliga lärosäten fått en anmärkningsvärd hög andel negativa svar. Sammantaget har 65 % av de svarande valt något av de positiva svarsalternativen och resterande 35 % uppger att läkarutbildningen inte givit dem tillräckligt goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete inom sjukvården. Göteborgs universitet har den högsta andelen negativa svar då 56 % av respondenterna har angivit något av de tre negativa svarsalternativen. Av de resterande lärosätena som har fått en hög andel negativ svar syns Lunds universitet (49 %), Karolinska Institutet (48 %) och Umeå universitet (40 %).

Att bedriva forskning

Fråga 7.4: I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att bedriva forskning?

Tabell 12: Medelvärde fråga 7.4

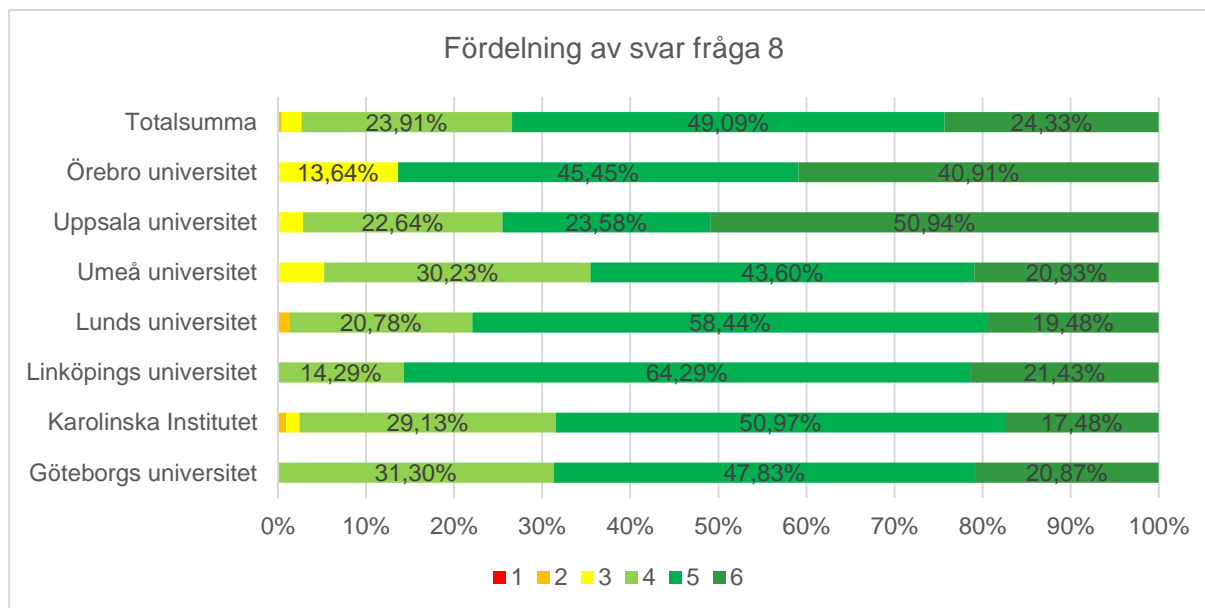
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4	4,5	4,11	4,62	4,16	4,48	5	4,35
2016	4,81	4,81	5,7	5	5,15	4,91	5,76	5,06
2014	4,79	4,84	5,38	4,71	5,04	4,94	-	4,94
2013	4,78	4,61	5,31	4,71	4,94	4,68	-	4,82

Kommentar: Frågan är medvetet formulerad på ett övergripande sätt och kopplar inte direkt till ett enskilt examensmål eller en enskild fråga i någon tidigare undersökning.

Sammantaget har 87 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. Lunds universitet har den högst andelen positiva svar med 93 %. Göteborgs universitet och Linköpings universitet har minst andel positiva svar med 79 % respektive 86 %.

Att arbeta som läkare

Fråga 8: I vilken grad tycker du sammantaget att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att arbeta som läkare?

Tabell 13: Medelvärden fråga 8

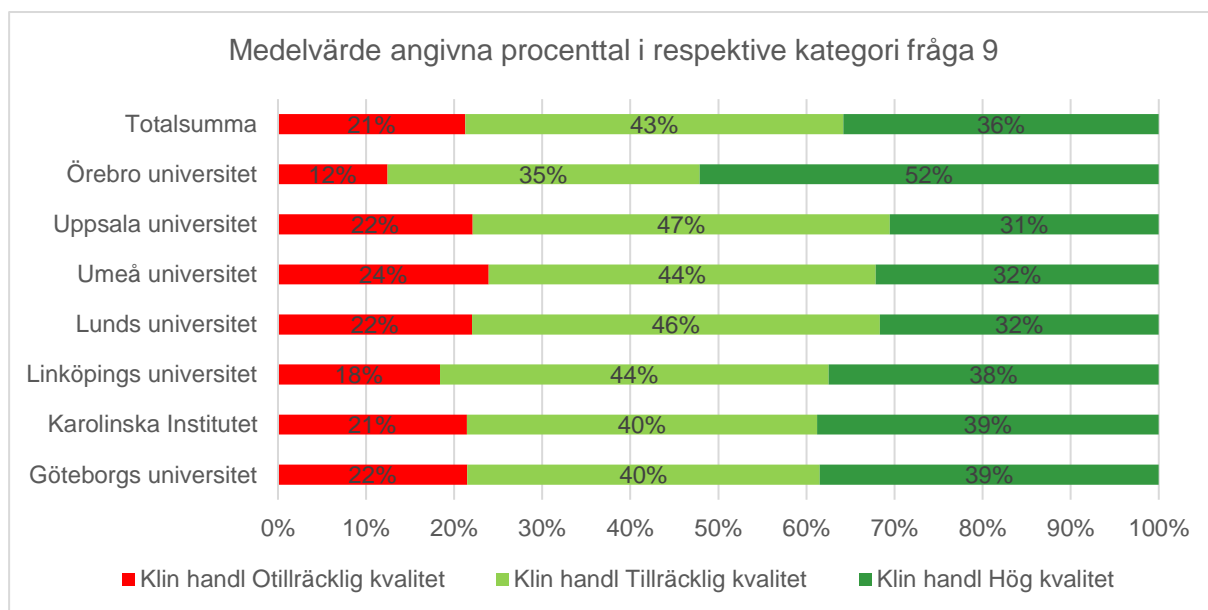
	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	4,8	4,68	5	4,81	4,65	5,04	4,88	4,8
2016	4,81	4,81	5,26	4,84	5,1	4,84	5,65	4,96
2014	4,87	4,83	5,01	4,65	4,8	4,88	-	4,83
2013	4,69	4,69	4,73	4,64	4,68	4,74	-	4,69

Detta är den mest övergripande frågan. Den avser att utgöra ett samlat mått på hur väl utbildningen har förberett studenterna för yrkeslivet som läkare. Frågan kopplar till examensordningens inledande mål "För läkarexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för läkaryrket och för att fullgöra den allmäntjänstgöring (AT) som fodras för att få behörighet som läkare". Alumnbarometern från Lund har en liknande fråga om att "Yrkesmässigt fungera som läkare" medan den fakultetsövergripande alumnenkäten frågade "I vilken grad du kände dig förberedd inför läkaryrket efter grundutbildningen".

Resultaten på denna fråga är mycket positiva. Sammantaget har 98 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen och 73 % har uppgett något av de två mest positiva svaren.

Kvaliteten på den kliniska handledningen

Fråga 9: Hur bedömer du kvaliteten på den kliniska handledningen? Ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet.

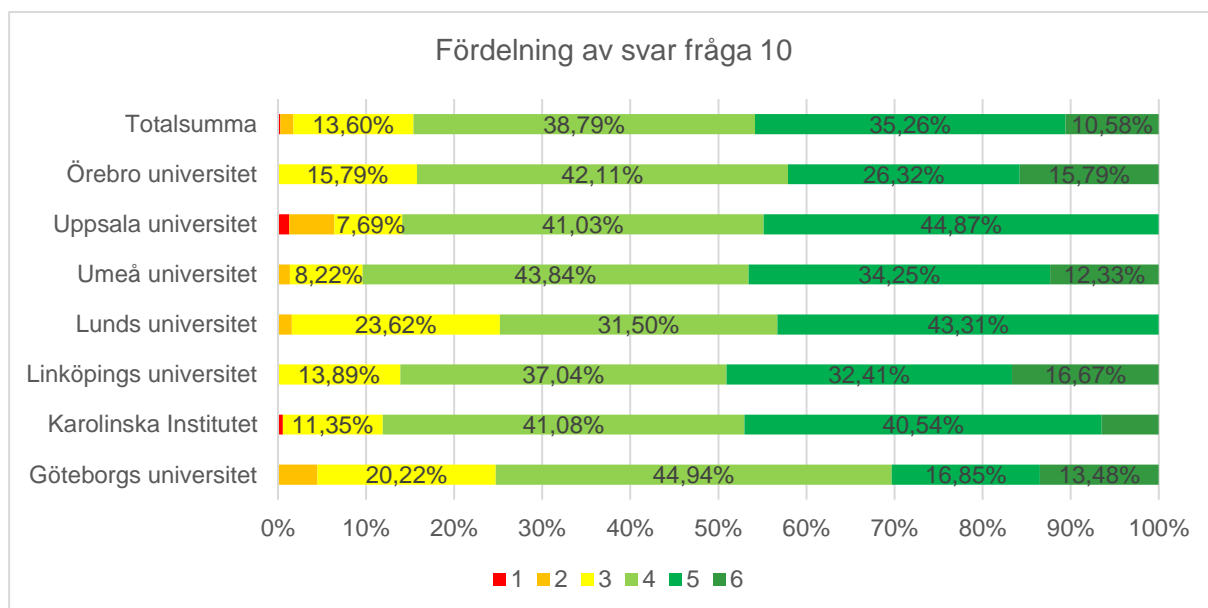

När enkäten utformades 2013 visade resultaten av enkäten att de nyutbildade läkarna ansåg det svårt eller omöjligt att ge ett samlat omdöme om kvaliteten på den kliniska handledningen. En återkommande kommentar var att kvaliteten på handledningen skilde sig stort mellan olika placeringar. Frågan har därför formulerats om så att respondenterna fick ange hur stor andel av den kliniska handledningen som de ansåg hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet. Respondenterna hade även haft möjlighet att lämna kommentarer och synpunkter i fritext.

Denna fråga är den första av de tre frågor som avser mäta kvaliteten i genomförandet av läkarutbildningen. Resultatet visar att sammantaget anser respondenterna att 36 % av den kliniska handledningen har varit av hög kvalitet, 43 % tillräcklig kvalitet och 21 % otillräcklig kvalitet. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 9 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser".

Kvaliteten på kunskapskontrollerna

Fråga 10: Hur bedömer du sammantaget kvaliteten på kunskapskontrollerna under läkarutbildningen?

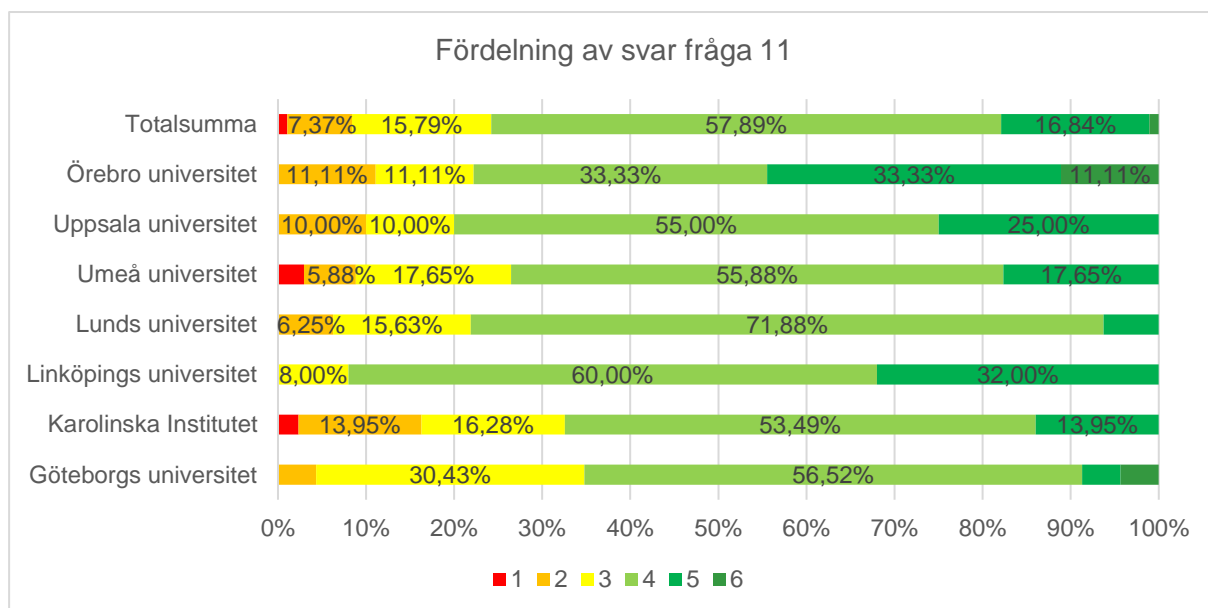
Tabell 14: Medelvärden fråga 10

	GU	KI	LiU	LU	UmU	UU	ÖU	Total
2018	5,75	3,87	4,2	4,32	3,97	4,3	3,9	4,22
2016	4,23	4,39	4,05	3,91	4,61	3,73	4,59	4,17
2014	4,02	4,22	4,05	3,87	4,14	4,12	-	4,07
2013	3,91	4	3,71	3,85	4	3,68	-	3,85

Sammantaget har 86 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. Umeå universitet har högst andel positiva svar med 90 % och Lunds universitet har lägst andel positiva svar med 74 %. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 10 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser".

Hur långt ifrån en perfekt utbildning

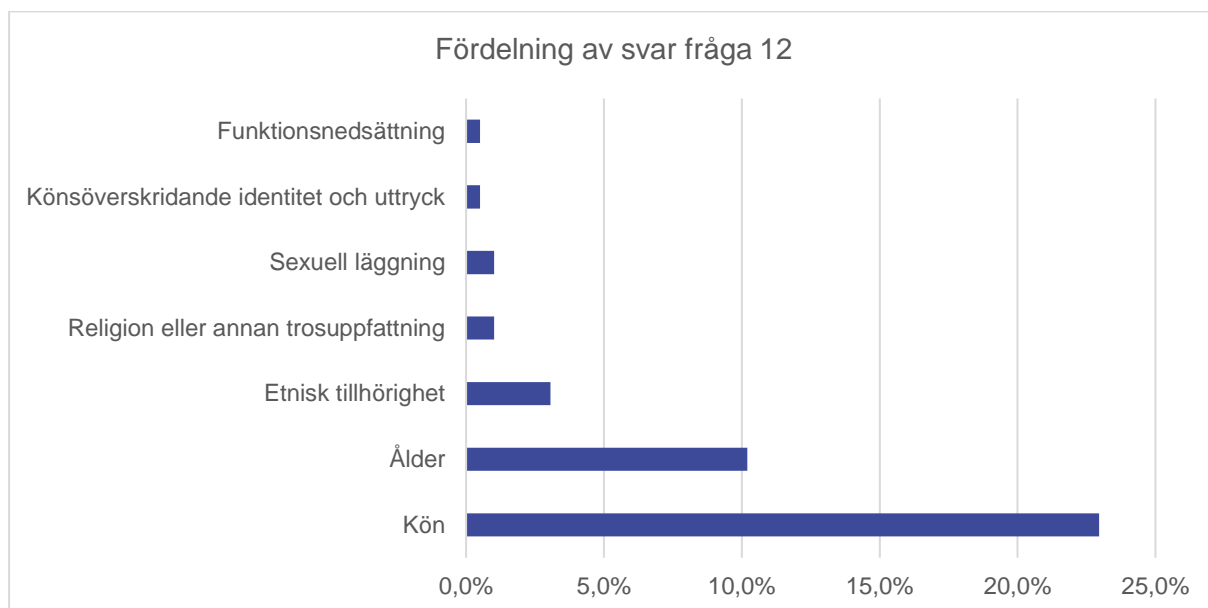
Fråga 11: Föreställ dig den perfekta läkarutbildningen i alla avseenden. Ange hur långt ifrån eller hur nära denna perfekta utbildning du tycker att din läkarutbildning låg.

Sammantaget har 75 % av de svarande uppgett något av de positiva svarsalternativen. Göteborgs universitet och Karolinska Institutet sticker ut med lägst andel positiva svar, 66 % respektive 67 %. Högst andel positiva svar har Linköpings universitet med 92 %. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 11 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser".

Negativ särbehandling

Fråga 12: Har du under studietiden upplevt dig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av: Kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning?

Kommentar: Svartalternativen för fråga 12 baseras på de sju diskrimineringsgrunder som återfinns i diskrimineringslagen. 23 % av de svarande uppger att man någon gång under studietiden blivit negativt särbehandlade på grund av sitt kön. 10 % av de svarande uppger även att man blivit negativt särbehandlad på grund av sin ålder och 3 % uppger att man blivit negativt särbehandlad på grund av etnisk tillhörighet. I anslutning till frågan om negativ särbehandling ställdes även frågan "Känner du till om ditt universitet har riktlinjer för hur du ska gå tillväga om du blir utsatt för negativ särbehandling?". Glädjande var att 99 % av respondenterna svarade ja på frågan. En mer utförlig analys av resultatet på fråga 11 återfinns i kapitel "Analys och slutsatser".

Analys och slutsatser

Syftet med denna undersökning var att granska kvaliteten på läkarnas grundutbildning för att lyfta potentiella utvecklingsområden. Det är väldigt glädjande att 98% av respondenterna uppger att läkarutbildningen sammantaget givit dem goda förutsättningar för att arbeta som läkare. Resultatet visar att det finns stora delar av läkarutbildningen som fungerar väl, men att det också finns delar av den svenska läkarutbildningen som inte fungerar väl, och som är i behov av ett aktivt förbättringsarbete. Det finns tydliga mönster som visar inom vilka områden studenterna upplever att läkarutbildningen inte i tillräckligt hög utsträckning gett dem de förutsättningar som de behöver för att utöva läkaryrket. Resultatet visar att Linköpings universitet generellt har något bättre resultat på större delen av frågorna i jämförelse med de andra lärosätena. Tittar man på vilka universitet som ofta fått en högre andel negativa resultat så är Göteborgs universitet, Karolinska Institutet och Lund universitet de mest vanligt förekommande.

Undersökningen visar att frågan om i vilken grad läkarutbildningen givit studenten goda förutsättningar för att bedriva förbättringsarbete i sjukvården, är den fråga som fått högst andel negativa svar. 35 % av respondenterna har angett något av de negativa svarsalternativen, vilket kan tolkas som att de inte anser att läkarutbildningen i tillräckligt hög grad har givit dem de förutsättningar som krävs för att bedriva förbättringsarbete i sjukvården. Med undantag för Linköpings universitet så har samtliga universitet anmärkningsvärt låga resultat utifrån just detta examensmål. Läkarnas grundutbildning utgör ett viktigt element i dagens och framtidens hälso- och sjukvård. Det har visserligen skett en positiv trend i jämförelse med föregående undersökning, men det är oroväckande att en så hög andel inte upplever att de har tillräckligt goda förutsättningar att bedriva förbättringsarbete då detta utgör en viktig del i läkaryrket. En annan fråga som har fått anmärkningsvärt fler negativa svar än övriga frågor handlar om att genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete. Det är en viktig del i studenternas kommande yrkesroll och ett område som lärosätena aktivt bör arbeta för att integrera i läkarutbildningen.

Lärosätena har ett stort ansvar när det kommer till att ge studenterna de förutsättningar som krävs för att i framtiden arbeta som läkare och utöva yrket på ett tryggt och säkert sätt. De brister som undersökningen visat på kan med fördel beaktas och användas i universitetens förbättringsarbete och för att kvalitetssäkra den svenska grundutbildningen för läkare.

Kvaliteten på den kliniska handledningen

Av de kommentarer som respondenterna angivit framgår att kvaliteten på den kliniska handledningen i hög grad beror på vilken handledare man tilldelas samt dennes engagemang och tidigare handledarkunskaper. Många uttrycker frustration över att man inte tillåts prova på flertalet moment utan istället får stå vid sidan om och titta på. Flera respondenter vittnar även om oförberedda handledare som saknar både tid och engagemang för att ge studenten god handledning. Ett antal respondenter anser att det är alldeles för många studenter per handledare.

”Ofta känns det som man mest är i vägen som student. Vi har ingen namngiven handledare och då kan det variera hur intresserade läkarna är att lära ut och handleda. Tidsbrist är en annan aspekt. Tyvärr så ökar det stressen hos läkarstudenter att inte få bra handledning.”

Några respondenter framhåller positiva erfarenheter och att kvaliteten på den kliniska handledningen till stor del varit bra. De som lyfter fram positiva erfarenheter beskriver också att det har förekommit handledare som är oengagerade och att kvaliteten på handledningen generellt beror på vilken ort eller placering man tilldelats samt hur pressad verksamheten är. Det är dock anmärkningsvärt att många beskriver kvaliteten på handlingen som ojämn.

Den kliniska delen av läkarutbildningen är viktig. Lärosäte och region har ett gemensamt ansvar att säkerställa tillgången på handledare samt att dessa har den kompetens som krävs för att undervisa läkarstudenter. Det är en förutsättning för att utbildningskvaliteten ska fortsätta hålla en hög nivå.

Kvaliteten på kunskapskontrollerna

Många av de respondenter som har valt att kommentera frågan om kvaliteten på kunskapskontrollerna uttrycker en önskan om fler praktiska kunskapskontroller. Man anser att det saknas idag och att det i för stor utsträckning är examinationer på teoretisk kunskap.

”Borde finnas fler praktiska kontroller. Både hur man arbetar praktiskt i olika moment och hur man bemöter och kommunicerar med sina patienter.”

En del respondenter uppger att terminstentor inte är ett bra sätt att kontrollera teoretisk kunskap. Man menar att terminstentor endast mäter en liten del av de kunskaper som studenten tillgodogör sig under terminen. Detta kan leda till att endast vissa områden testas och att resultaten således blir missvisande.

”Terminstentor är dåligt. Det är bara viss kunskap som testas. Bättre med fler och kortare examinationer.”

Många respondenter som valt att kommentera upplever att examinationerna ofta är för enkla. Man riktar framförallt kritik mot examinationer som utformas av flervalsfrågor (MCQ).

”MCQ-tentor är otillräckliga som bedömningsgrund. Det krävs examinationer som testar om student har förståelse för hur allt hänger ihop. MCQ kräver endast att man lärt sig olika fakta utantill. Extremt dåligt!”

En del respondenter har uttryckt att kraven för att bli godkänd på läkarprogrammet måste höjas och att det är vissa personer som klarar sig igenom programmet som egentligen inte borde bli godkända. Man upplever att kursledningen inte "har koll" och inte vågar underkänna vissa personer på examinationerna.

"För lätta tentor som alla klarar av. Det svåra var att komma in på läkarprogrammet - inte att komma ut från det!"

Respondenterna anser att kunskapskontrollerna generellt håller hög kvalitet. Däremot riktas kritik mot kunskapskontrollernas utformning samt avsaknaden av kunskapskontroller på praktiska kunskaper och färdigheter. De teoretiska kunskaperna är betydligt lättare att examinera. Den praktiska kunskapen är dock minst lika viktigt. Det är viktigt att lärosätena kontinuerligt arbetar med att utveckla lärande- och bedömningsprocesser och att detta sker i samverkan med hälso- och sjukvårdshuvudmännen.

Hur långt ifrån en perfekt utbildning

Kommentarerna på frågan om hur långt ifrån den perfekta läkarutbildningen man anser sin egen utbildning vara har framförallt fokuserat på de brister som uppfattats som allvarligast. Det finns en stor samstämmighet i uppfattningen om att det krävs fler kliniska terminer och kurser som säkerställer att studenten vid avslutad utbildning har de kliniska färdigheter som behövs för att i framtiden kunna utöva läkaryrket på ett tryggt och säkert sätt. En stor del av dem som valt att lämna en kommentar belyser problemet med för få handledare och för många studenter. Man eftersträvar mer, och mer kvalitativ, handledning.

"Generellt för många studenter per handledare och per patient. Hade också behövts fler bra handledare"

Sammanfattningsvis är en återkommande uppfattning att de kliniska delarna av utbildningen inte är av tillräcklig kvalitet och måste förbättras, kunskapskontrollerna måste öka i kvalitet och sambandet mellan teori och praktik måste stärkas och tydliggöras.

Negativ särbehandling

Resultatet av frågan om negativ särbehandling av lärare eller handledare på grund av kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning eller sexuell läggning, är beklämmande. Nästan en fjärdedel av de svarande har uppgett att man under studietiden blivit negativt särbehandlad av lärare eller handledare, på grund av sitt kön.

Av de kvinnor som valt att kommentera genom att beskriva en eller flera händelser vittnar många om en sexistisk och nedlåtande ton bland manliga handledare. Många beskriver

händelser om när den manlige handledaren kommenterar den kvinnliga läkarstudentens utseende eller kropp.

"Jag har tex fått kommentarer om hur jag har mitt hår eller sminkar mig, helt taget ur sitt sammanhang. Förminskande och irrelevant."

Några kvinnliga respondenter uppger att man har blivit utsatt för sexuella anspelningar och sexistiska skämt. Även manliga respondenter vittnar om händelser där handledare har uttryckt sig nedlåtande och sexistiskt gentemot en kvinnlig läkarstudent.

"Sexuella kommentarer som "damerna först, så jag kan kolla in dig bakifrån" av manliga handledare på klin."

Några få manliga respondenter upplever negativ särbehandling på grund av kön. Utifrån de kommentarer som angivits uttrycker detta sig främst genom att man av patient nekas delta under gynekologi och obstetrikplacering.

En av tio uppger att man under studietiden har blivit negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av sin ålder. Utifrån de kommentarer som angivits har majoritet blivit negativt särbehandlade på grund av sin låga ålder. Några beskriver händelser där handledare har kommenterat att man ser för ung ut och även ifrågasatt ens kompetens på grund av sitt unga utseende.

"Upprepade gånger antagits vara sköterska av handledare på grund av att jag är tjej. Flera äldre handledare har även påpekat att jag ser för ung ut och att jag därför inte kan utföra vissa moment."

Det är även några få som uppger att man har blivit negativt särbehandlad på grund av sin höga ålder. Ett exempel är en man i medelåldern som inte tilläts utföra vissa moment under kirurgin.

"Handledare till mig: "Vid din ålder (medelåldern) är det svårt att bli kirurg."

Att en så pass stor andel av läkarstudenter upplever negativ särbehandling från lärare och handledare är beklämmande. Det är, och ska alltid vara, noll tolerans mot all form av negativ och kränkande särbehandling. När en situation uppstår är det viktigt att studenten vet vart hen ska vända sig. Lärosäte och region har ett gemensamt ansvar för studenten under de kliniska terminerna då läkarstudenten till stor del befinner sig ute på klinik. Eftersom studenterna ofta befinner sig i beroendeställning till läraren eller handledaren kan tröskeln för att anmäla vara hög. Riktlinjer för anmälan av kränkande särbehandling och trakasserier måste därför vara lättillgängliga och anpassade för studenterna.

**Sveriges
läkarförbund**

Den medicinska professionens organisation

Referenser

Alumnbarometern 2011, Medicinska fakulteten, Lunds universitet.

De medicinska fakulteternas gemensamma alumnenkät till tidigare läkarstudenter, 2008

Högskoleförordningen (SFS 1993:100)

Universitets Kansler Ämbetet, 2014 ” Bristande kvalitet på hälften av läkarutbildningarna”

Diskrimineringslag (2008:567)

För framtidens hälsa - en ny läkarutbildning (SOU 2013:15)

Bilagor

Vid vilket universitet har du tagit din läkarexamen?

- Göteborgs universitet
- Karolinska Institutet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet
- Annat (ange gärna land och lärosäte): .....

Har du bytt studieort under din läkarutbildning?

- Ja
- Nej

Om du har bytt studieort, var påbörjade du läkarutbildningen?

- Göteborgs universitet
- Karolinska Institutet
- Linköpings universitet
- Lunds universitet
- Umeå universitet
- Uppsala universitet
- Örebro universitet
- Annat (ange gärna land och lärosäte): .....

Hur många terminer läste du vid det universitet där du påbörjade din läkarutbildning?

.....

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
diagnostisera och behandla vanligt förekommande sjukdomstillstånd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
diagnostisera och inleda behandling av akuta livshotande tillstånd?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
initiera och genomföra hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
kommunicera med och förmedla relevant information till patienter och anhöriga?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
hantera emotionellt svåra patientsituationer?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
samarbeta med andra yrkesgrupper i vårdarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
utöva ett bra ledarskap i vårdarbetet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken grad tycker du att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att:

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

	1	2	3	4	5	6
söka och kritiskt värdera information?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
fortlöpande följa kunskapsutvecklingen inom ämnesområdet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bedriva förbättringsarbete inom sjukvården?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
bedriva forskning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I vilken grad tycker du sammantaget att läkarutbildningen har gett dig goda förutsättningar för att arbeta som läkare?

1= I mycket låg grad och 6= I mycket hög grad

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hur bedömer du kvaliteten på den kliniska handledningen under läkarutbildningen?

Ange i procent hur stor andel av handledningen som hållit hög kvalitet, tillräcklig kvalitet respektive otillräcklig kvalitet.

Hög kvalitet ..... %

Tillräcklig
kvalitet ..... %

Otillräcklig
kvalitet ..... %

Möjlighet till kommentarer

.....
.....
.....

Hur bedömer du sammantaget kvaliteten på kunskapskontrollerna under läkarutbildningen?

1= Mycket låg och 6= Mycket hög

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Möjlighet till kommentarer

.....
.....
.....

Föreställ dig den perfekta läkarutbildningen i alla avseenden. Ange hur långt ifrån eller hur nära denna perfekta utbildning du tycker att din läkarutbildning låg.

1= Mycket långt ifrån och 6= Kan inte komma närmare

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Möjlighet till kommentarer

.....

.....

.....

Har du under studietiden upplevt dig negativt särbehandlad av lärare eller handledare på grund av:

(flera val är möjliga)

Kön

*Könsöverskridande
identitet och uttryck*

Etnisk tillhörighet

*Religion eller annan
trosuppfattning*

Funktionsnedsättning

Sexuell läggning

Ålder

Om du svarat ja på något av alternativen ovan, kan du ge exempel på en eller flera situationer?

.....

.....

.....

3. Känner du till om ditt universitet har riktlinjer för hur du ska gå tillväga om du blir utsatt för negativ särbehandling?

Ja

Nej